

Sändlista
Försvvardepartementet
fo.remissvar@regeringskansliet.se
fo.rs.remissvar@regeringskansliet.se

Ert tjänsteställe, handläggare
Klara Lidman Kittel

Ert datum
2024-11-04

Er beteckning
Fö2024/01668

Vårt tjänsteställe, handläggare
CTSS/Analysstöd, Rickard Blomstrand

Remissvar över betänkandet Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig (SOU 2024:65)

Försvvarshögskolans ställningstagande

Försvvarshögskolan (FHS) ser positivt på utredningens förslag och tillstyrker det därför i stort. FHS anser även att den sammanställning av bakgrundsinformation som utredningen gjort utgör ett viktigt bidrag till förståelsen av tidigare och nu gällande rätt på området. FHS tillstyrker ett antal förslag kopplat till utbildning och övning samt överenskommelserna mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR).

FHS avstyrker förslaget att införa begreppet "kvalificerad fredstida krissituation" i författning.

Vidare har FHS identifierat ett antal behov av förtydliganden och översyn som ansluter till utredningens förslag, vilka lagstiftaren bör beakta i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Ett exempel är behov av tydlighet kring hur aktörer bör förhålla sig till begreppet "samhällsviktig verksamhet" och andra närliggande begrepp, i en totalförsvvarskontext. FHS bedömer att myndigheten, både enskilt och inom ramen för Campus totalförsvvar-samarbetet, kan bidra till att möta flera av de behov gällande mer utbildning och övning som följer av förslagen och resonemangen i betänkandet.

6.1.1 Vissa identifierade större frågor som inte omfattas av utredningsuppdraget

FHS noterar att utredningens uppdrag inte har omfattat att överväga skyldigheter för kommuner och regioner avseende vårdlandsstöd. FHS bedömer att frågan är viktig och angelägen, inte bara för kommuner och regioner, utan för många aktörer inom totalförsvvaret. FHS delar utredningens bedömning att frågan sannolikt behöver regleras i författning i syfte att skapa tydlighet för berörda parter.

6.3.1 Lagens övergripande syfte

I utredningens författningsförslag är begreppet "samhällsviktig verksamhet" centralt. FHS noterar att MSB fick ett uppdrag i sitt regleringsbrev för 2023 att "utarbete en vägledning för identifiering av samhällsviktig verksamhet som är nödvändig för totalförsvaret."¹ I MSB:s vägledning beskriver myndigheten "samhällsviktig verksamhet som är nödvändig för totalförsvaret" som en delmängd av "totalförsvarsviktig verksamhet". "Totalförsvarsviktig verksamhet" anses innefatta mer än "samhällsviktig verksamhet som är nödvändig för totalförsvaret", till exempel som inte är samhällsviktig men som tillhandahåller försörjningsviktiga varor och tjänster som är nödvändiga för totalförsvaret.²

Givet regeringens initiativ till ovan nämnda uppdrag till MSB förordar FHS att regeringen tydliggör hur bland annat kommuner och regioner ska förhålla sig till det nyligen introducerade begreppet "samhällsviktig verksamhet som är nödvändig för totalförsvaret" i relation till "samhällsviktig verksamhet", i sin planering för höjd beredskap.

6.3.2 Definitioner av begreppen fredstida krissituation och kvalificerad fredstida krissituation i den nya lagen

FHS instämmer i utredningens bedömning (s. 239 f.) att bristen på förordningsmotiv till de förordningar som redan använder begreppet "fredstida krissituation" utgör en brist och som medför tolkningssvårigheter. FHS anser att det är angeläget att regeringen tydliggör sitt resonemang bakom begreppet i befintliga författningar.

FHS anser att introduktionen (s. 241 ff.) av begreppet "kvalificerad fredstida krissituation" i författning är problematisk. Om betänkandet *Stärkt konstitutionell beredskaps* (SOU 2023:75) förslag antas kommer det redan finnas två likartade begrepp i författning: "fredstida krissituation" och "allvarlig fredstida krissituation". FHS bedömer att introduktionen av ett tredje begrepp i form av "kvalificerad fredstida krissituation" kan vara negativt för krisberedskapen då begreppen är allt för språkligt likartade. Det bör i den fortsatta lagstiftningsprocessen övervägas om det finns skäl att införa ett tredje närliggande begrepp, och i sådana fall tydliggöra hur detta förhåller sig mot de andra begreppen.

FHS anser att det finns risk för att två nivåer av fredstida krissituationer i författningsregleringen av kommuners och regioners arbete med krisberedskap kan bidra till en mer svårtillämpad lagstiftning. Det kan diskuteras hur väl det går att avgöra vad de två nivåerna får för praktiska konsekvenser för planeringen – går det att tydliggöra vad de faktiskt innebär och hur de skiljer sig? Sådana frågeställningar blir även relevanta när det kommer till finansieringsfrågorna där utredningens förslag

¹ Justitiedepartementet (2022-12-22) Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Ju2022/03703 (delvis).

² Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2023), Vägledning för att identifiera samhällsviktig verksamhet som är nödvändig för totalförsvaret (MSB2275 – november 2023) s. 8 (inkl. fotnot nr. 9).

knyter an till begreppet kvalificerad fredstida krissituation. FHS avstyrker därför förslaget att införa det aktuella begreppet, och förordar att regeringen i det fortsatta lagstiftningsarbetet överväger andra alternativ för att uppnå den effekt som eftersträvas.

6.3.3 Generella verksamhetskrav

FHS anser att den föreslagna formuleringen i 2 kap. 1 § i förslaget till lag om kommuners och regioners grundläggande beredskap inför fredstida krissituationer och höjd beredskap bör nyanseras. Ett av målen för krisberedskapen är att upprätthålla samhällsviktig verksamhet i syfte att värna människors liv och hälsa samt grundläggande värden.³ Det civila försvaret ska bland annat ha förmåga att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna. Målet utgår från det övergripande målet för totalförsvaret, vilket är att ha förmåga att försvara Sverige och vår befolkning mot väpnat angrepp, hävda vårt lands självständighet, suveränitet och territoriella integritet samt medverka till försvaret av allierade.⁴ FHS anser att det finns viktiga perspektivskillnader mellan målen för civilt försvar respektive krisberedskap och att det kan ge olika utfall för prioriteringar avseende olika verksamheter i samhället.

I högsta beredskap är totalförsvaret all samhällsverksamhet som då ska bedrivas.⁵ FHS anser att detta, utifrån tolkning av förarbeten⁶, utgör en generell förhållningsregel om att högsta beredskap kommer att kunna medföra hårda och svåra prioriteringar vid resursbrist, i syfte att kunna upprätthålla verksamhet som är av betydelse för ett operativt totalförsvaret och målsättningarna för totalförsvaret. Det innebär att verksamhet som i fredstid anses vara samhällsviktig kan behöva stå tillbaka för till förmån för verksamhet av betydelse för totalförsvaret. Det vill säga – all samhällsviktig verksamhet är inte nödvändigtvis av särskild vikt för totalförsvaret⁷.

Detta återanknyter till vad FHS anfört ovan (avsnitt 6.3.1) avseende begreppen "samhällsviktig verksamhet" och "samhällsviktig verksamhet som är nödvändig för totalförsvaret". Hur riksdag och regering anser att begreppen förhåller sig till varandra och till andra närliggande begrepp som förekommer i författning utgör viktiga ingångsvärden för planering gällande höjd beredskap. Eftersom utredningen menar (s. 496) att det är en uppgift för kommuner och regioner att vid tillämpning av den föreslagna 2 kap. 1 § närmare bedöma och ta ställning till vilka av deras verksamheter som är nödvändiga att upprätthålla under fredstida krissituationer och höjd beredskap är det viktigt med tydlighet kring ovan nämnda begrepp.

³ Prop. 2024/25:1 Utgiftsområde 6 s. 69.

⁴ Prop. 2024/25:34 s. 59 och 62.

⁵ 1 § andra stycket lagen (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap.

⁶ Prop. 1996/97:4 s. 297.

⁷ Jfr formuleringen "verksamhet som är av särskild vikt för totalförsvaret" i 6 kap. 1 § lagen (1994:1809) om totalförsvarets plikt samt 1 § lagen (1994:2077) om arbetsförmedlingstvång. Vägledning kring innebörden saknas dock i lagarnas gemensamma proposition 1994/95:6.

FHS instämmer i utredningens bedömning (s. 258 ff.) att 11 § förfarandelagen (1988:97)⁸ vid höjd beredskap utgör ett viktigt verktyg för regeringen att göra tydliga prioriteringar kring vilka uppgifter som ska fullgöras av förvaltningsmyndigheter, även kommunala sådana.

6.3.9 Utbildning och övning

FHS tillstyrker utredningens förslag om att i författning tydliggöra att kommuner och regioner ska ansvara för att förtroendevalda och anställda ges den utbildning och övning som behövs för att de ska kunna utföra sina uppgifter på ett ändamålsenligt och effektivt sätt även vid höjd beredskap. FHS bedriver redan i dagsläget uppdragsutbildningsverksamhet inklusive riktad föreläsnings- och övningsverksamhet för kommuner och regioner (såväl förtroendevalda som tjänstepersoner kan ingå i målgrupperna) i en totalförsvarskontext. FHS ser även stor potential för såväl geografisk som innehållsmässig breddning gällande utbildning kring totalförsvar inom ramen för Campus totalförsvar.

6.3.11 Informationsskyldighet gentemot statliga myndigheter

FHS anser att det bör tydliggöras i den föreslagna lagen vilken aktör som har tolkningsföreträde vid bedömningen av om en fredstida krissituation föreligger eller inte. Detta eftersom det i en sådan situation uppstår skyldigheter för kommuner samt regioner enligt 2 kap. 15 § författningsförslaget.

Om länsstyrelsen/Socialstyrelsen och en kommun eller region har olika uppfattningar huruvida det råder en fredstida krissituation kan det därför medföra oenighet kring om informationsskyldigheten har inträtt. Tolkningsfrågan gör sig inte gällande på samma sätt avseende höjd beredskap, där regeringen avgör huruvida det råder höjd beredskap.⁹

FHS tolkar det som att det är utredningens intention (5 kap. 4 §, s. 237 och 492) att det är kommunen eller regionen som ensamt har mandatet att avgöra huruvida det föreligger en fredstida krissituation i kommunen eller regionen och därmed när skyldigheter knutna till en sådan situation blir aktuella. FHS anser att det tydligt bör framgå av författningstext vilken aktör som avgör huruvida det faktiskt föreligger en fredstida krissituation enligt den föreslagna lagen. I ett antal av FHS tidigare genomförda studier av kriser som har eller haft möjlighet att eskalera bortom ett avgränsat geografiskt område har frågan om eskalering och överprövning av mandat och ansvar varit central.¹⁰ Samma problematik kan alltså uppkomma även bortom det i

⁸ Lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.

⁹ Se 3-4 §§ lagen (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap. Vid högsta beredskap till följd av krig kan dock Riksdagen också ha ett indirekt inflytande om krigsförklaringen utfärdats utan att det skett ett väpnat angrepp mot Sverige. Se 15 kap. 14 § regeringsformen (1974:152).

¹⁰ Se bl.a. *Bara skog som brinner? Utvärdering av krishanteringen under*

utredningen aktualiserade fallet med informationsskyldighet. Tydliga besked om situationens art är även relevanta för de föreslagna bestämmelserna om att lämna stöd till andra kommuner och regioner vid en fredstida krissituation (6 kap. 1 §) och möjligheterna att lämna begränsat ekonomiskt stöd till enskild som drabbats av en fredstida krissituation (6 kap. 3 §).

FHS vill samtidigt lyfta att statliga myndigheter under regeringen (t.ex. Socialstyrelsen och länsstyrelsen) enligt förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap själva behöver definiera huruvida en situation i Sverige är att betrakta som en fredstida krissituation, enligt en likalydande definition i förordningen (6 §). FHS anser därför att det fortsätta lagstiftningsarbetet behöver beakta möjligheten att olika aktörer kan göra olika bedömningar av en situation och att det kan leda till oenigheter om huruvida en aktör är skyldig att vidta vissa åtgärder. Det bör vara tydligt hur sådana oenigheter ska hanteras.

6.4.2 Särskilda samlingsplatser under kvalificerade fredstida krissituationer och höjd beredskap

FHS anser att det bör tydliggöras i det fortsatta lagstiftningsarbetet huruvida en kommuns skyldighet att aktivera verksamheten vid de särskilda samlingsplatserna ska infinna sig vid spontanutrymningar som saknar författningsreglering.¹¹ En relevant frågeställning är om sådana typer av utrymningar kan anses rymmas inom den föreslagna formuleringen "om det annars finns särskilda skäl att använda sådana platser".

Utredningen menar (s. 514) att en kommun kan ha tillgång till en särskild samlingsplats i en eller flera närliggande kommuner genom avtalssamverkan med de kommunerna enligt 9 kap. 37 § kommunallagen (2017:725). FHS anser att det i en sådan kontext är av stor vikt att säkerställa en gemensam förståelse av vad som kan utgöra särskilda skäl och av begreppet "kvalificerad fredstida krissituation" samt huruvida en sådan kan anses föreligga i det enskilda fallet.

Utredningen utgår från (s. 327) att särskilda samlingsplatser främst behövs i akuta skeden, vilket FHS delvis instämmer i. Samtidigt anser FHS att samlingsplatsernas långsiktiga funktion, utifrån erfarenheter från Ukraina¹², bör beaktas. Att de särskilda samlingsplatserna behöver vara i funktion under längre tid kan exempelvis motiveras av långvariga elavbrott, särskilt i händelse av krig. FHS förordar därför att även ett mer långsiktigt perspektiv integreras i planeringen.

skogsbranden i Västmanland 2014, FHS Ö 640/2014; Besten Besegrad – Utvärdering av krishanteringen under skogsbränderna i Ljusdal 2018, FHS Ö 664/2018; Utvärdering av Sala kommuns hantering av översvämningarna 2023, FHS AVT 129/2023.

¹¹ Exempelvis sådant som inte täcks av bestämmelserna i lagen (2006:546) om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap samt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

¹² Se t.ex. ukrainska myndigheter om projektet "Points of Invincibility":

<https://www.president.gov.ua/en/news/po-vsij-krayini-rozgotayemo-novij-proekt-pidtrimki-lyudej-p-79361> och <https://nezlamnist.gov.ua/> (hämtade 2025-01-15).

FHS delar utredningens bild (s. 163) om att kommunerna har kommit olika långt i arbetet kring särskilda samlingsplatser. FHS stödjer under 2024–2025 MSB i ett projekt kring trygghetspunkter, vilket bland annat innefattar att ta fram en vägledning. Kommunerna FHS varit i kontakt med efterfrågar särskilt en definition av vad en särskild samlingsplats eller trygghetspunkt ska tillhandahålla, och precis som utredningen skriver, så avvaktar många kommuner lagkrav, men även finansieringsmöjligheter. FHS ser i det hänseendet positivt på utredningens förslag (s. 321) kring vad en särskild samlingsplats ska tillhandahålla.

FHS noterar att kommunala skolor i dagsläget används som trygghetspunkter (s. 322 f.) och att utredningen anser (s. 327) att kommunerna bör ansvara för att bestämma vilka lokaler i kommunen som är ändamålsenliga att använda som särskilda samlingsplatser. FHS anser att om att skollokaler ska nyttjas behöver det ske på ett sätt som inte stör skolverksamheten, med hänsyn till skolplikten. Placeringen bör därför, i möjligaste mån, ske på ett sätt som inte påverkar elevernas undervisning negativt.

6.5.2 Krisledningsnämnd

I anslutning till vad FHS framfört ovan (avsnitt 6.3.11) anser FHS att det bör tydliggöras att kommuner och regioner kan bedöma att en fredstida krissituation enligt lagens bestämmelser föreligger utan att de är tvungna att aktivera krisledningsnämnden¹³. Lagförslaget (5 kap. 4 §) anger att ordföranden i krisledningsnämnden ska bedöma om en fredstida krissituation medför att nämnden ska träda i funktion och om så bedöms vara fallet besluta om att det ska ske. Som framgår av betänkandet (s. 364 ff.) kan kommuner och regioner bl.a. finna andra lösningar och anpassningar av den ordinarie organisationen vilket kan minska behovet av att aktivera krisledningsnämnden. FHS vill betona att aktivering av krisledningsnämnd är en möjlighet, inte en skyldighet, vid en bedömd fredstida krissituation om det anses vara fördelaktigt för att hantera den uppkomna situationen. FHS anser att kommuner och regioner som anser att det föreligger en fredstida krissituation tydligt bör meddela det till berörda aktörer (t.ex. länsstyrelsen och Socialstyrelsen), även i fall de väljer att inte aktivera krisledningsnämnden.

6.5.3 Kommuners och regioners ledningsförmåga under höjd beredskap

FHS tillstyrker utredningens förslag att i den nya lagen tydligt hänvisa till förfarandelagen (1988:97) då denna innehåller centrala bestämmelser för kommuner och regioner vid höjd beredskap samt bl.a. förhållandet mellan styrelsen och fullmäktige avseende politiskt beslutsfattande. FHS ser också positivt på utredningens

¹³ Jfr utredningens redogörelse för befintlig reglering om utövandet av det geografiska områdesansvaret vid en extraordinär händelse i fredstid och eventuell aktivering av krisledningsnämnden (brist på en uttrycklig skyldighet) på s. 382.

förslag att, i förhållande till LEH¹⁴, konkretisera innebörden av kommun- respektive regionstyrelsens ledningsansvar vid höjd beredskap.

FHS har i utbildningssammanhang fått kännedom om att det finns olika uppfattningar om kommun- eller regionstyrelsen kan delegera sina ledningsansvar vid höjd beredskap enligt 3 kap. 2 § LEH. Som framgår av 9 kap. 21 § andra stycket kommunallagen (2017:725) kan sådana uppgifter inte delegeras till en för flera kommuner/regioner gemensam nämnd. FHS har fått kännedom att det förekommer olika uppfattningar i systemet om sådan delegation från styrelsen till andra än gemensamma nämnder kan vara oförenligt med 6 kap. 38 § första stycket 1 samma lag. FHS bedömer det angeläget att bedömningen klargörs i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

6.5.4 Förberedande åtgärder för en robust och uthållig ledning

FHS instämmer i utredningens bedömning (s. 377 f.) att det i syfte att säkerställa en robust och effektiv ledning under fredstida krissituationer och höjd beredskap kan finnas anledning att se över hur olika verksamheter bedrivs och om deras verksamhetsformer kan vara av betydelse. FHS noterar att regeringen år 1987 ansåg att kommuner och regioner genom sitt ägande och med stöd av aktiebolagslagen kan föreskriva de regler som kan behövas under krigsförhållanden, varför regeringen ansåg att det inte krävdes någon särskild författningsreglering för kommunala bolag avseende krig och krigsfara.¹⁵

FHS anser, givet ovanstående ingångsvärde från regeringen, att det finns goda anledningar för kommuner och regioner att se över sin styrning av de bolag där de har ett ägande i syfte att säkerställa att bolagen tilldelas lämpliga uppgifter inom totalförsvaret och att beredskapsförberedelser vidtas.

6.6 Geografiskt områdesansvar

Utredningen betonar (s. 411 ff.) att en gemensam bild av läget är nödvändig för att aktörerna ska besluta om rätt åtgärder och uppmärksammar att vägledningar från MSB beskriver hur lägesbilder tas fram och bör utbytas. Vidare betonas att en lokal lägesbild är av stor betydelse för länsstyrelsens regionala samverkan och ytterst för samverkan på nationell nivå. I förarbetena till LEH menade regeringen att det, i relation till det geografiska områdesansvaret, är en fördel om kommunen i största möjliga mån verkar för att skapa en enhetlig lägesbild.¹⁶

De civilområdesansvariga länsstyrelserna har i uppdrag att vid höjd beredskap på högre regional nivå (civilområde) ansvara för att sammanställa en samlad lägesbild.¹⁷

¹⁴ Lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

¹⁵ Prop. 1987/88:6 s. 50 f.

¹⁶ Prop. 2005/06:133 s. 109.

¹⁷ 9 § förordningen (2022:525) om civilområdesansvariga länsstyrelser.

Som stöd för dessa lägesbilder har även länsstyrelserna en författningsreglerad uppgift att vid krissituationer eller höjd beredskap ansvara för att en samlad regional lägesbild sammanställs.¹⁸ FHS noterar dock att det varken finns, eller av utredningen föreslås, någon motsvarande skyldighet för kommunerna att sammanställa en samlad lokal lägesbild vid fredstida krissituationer eller höjd beredskap. FHS förordar, givet lokala lägesbilders betydelse för utförandet av det geografiska områdesansvaret, att det uttryckligen bör framgå av författning att kommuner vid fredstida krissituationer eller höjd beredskap ska ansvara för att sammanställa en samlad lokal lägesbild (avseende kommunens geografiska område). FHS anser även, med anledning av vad utredningen framfört i avsnitt 6.6 om upplevda oklarheter kring den rättsliga regleringens innebörd, att det kan övervägas om författningstexten om geografiskt områdesansvar i allmänhet bör göras mer konkret i detta hänseende.

6.10.1 Ordningen med överenskommelser mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner bör inte längre tillämpas

FHS tillstyrker utredningens resonemang (s. 425 ff.) om att den nuvarande ordningen med överenskommelser mellan staten och medlems- och arbetsgivarorganisationen Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) kan ifrågasättas utifrån ett demokratiskt perspektiv, utifrån reglering i regeringsformen och utifrån ett ansvarsutkrävandeperspektiv. FHS instämmer även i utredningens resonemang kring huruvida kommunerna och regionerna kan anses vara rättsligt bundna av de överenskommelser som SKR slutit med staten.¹⁹ Enligt FHS bedömning har SKR, i egenskap av arbetsgivarorganisation, enbart ansvar inom totalförsvaret enligt 3-4 §§ lagen (1982:1004) om skyldighet för näringsidkare, arbetsmarknadsorganisationer m.fl. att delta i totalförvarsplaneringen. FHS delar Coronakommissionens bedömning att SKR inte har något reglerat ansvar inom krisberedskapen.²⁰ Som följd delar FHS utredningens bedömning att den nuvarande ordningen med överenskommelser inte längre bör tillämpas.

6.10.3 Statens ersättning till kommuner och regioner bör huvudsakligen ske genom höjningar av de generella statsbidragen

FHS har förståelse för utredningens förslag om att använda höjningar av generella statsbidrag för att ersätta kommuner och regioner avseende nya uppgifter och ambitionsökningar. FHS konstaterar att ett stort ansvar läggs på landets kommun- och regionpolitiker att säkerställa att höjningar i sådana generella statsbidrag faktiskt går till organisationernas arbete med krisberedskap och civilt försvar. Ett sådant förhållningssätt stärker, enligt FHS, behovet av ordentlig tillsyn avseende att kommunerna och regionerna uppfyller sina ansvar enligt den föreslagna lagen.

¹⁸ 4 § andra stycket 1 och 6 § andra stycket 5 förordningen (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter inför och vid höjd beredskap.

¹⁹ Se även SOU 2021:89 s. 146 samt SOU 2024:43 s. 423, 427 f., 443 och 448.

²⁰ SOU 2022:10 s. 316 (fotnot 348).

FHS anser att utredningens förslag (2 kap. 11 §) om skyldigheten att vid planering och förberedelser beakta de krav som ställs på det civila försvaret är av relevans för att ge mer konkret inriktning för kommuners och regioners planering för höjd beredskap. Genom att målen formuleras tydligt och att resonemangen bakom dem görs transparenta kan regering och riksdag bidra till tydligare ingångsvärden och prioriteringsgrunder för kommuners och regioners planering för höjd beredskap. FHS konstaterar att det är viktigt att regeringens och riksdagens styrning av totalförsvaret sker på ett tydligt sätt och att den ges i en adekvat form som får bindande verkan i de fall lagstiftaren anser det relevant.

6.13 Övrigt bemyndigande

FHS vill uppmärksamma att formuleringen 15 kap. 6 § regeringsformen om "extraordinära förhållanden som är föranledda av krig eller av krigsfara som riket har befunnit sig i" även har ansetts inbegripa förhållanden föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser.²¹ FHS tolkar utredningens förslag om när regeringen får meddela föreskrifter (11 kap. 1 §) på så sätt att de motsvarar rekvisiten för beslut om höjd beredskap som framgår av 3 § lagen (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap (LTH). Skillnaderna gällande formuleringar om utomordentliga respektive extraordinära förhållanden i LTH och regeringsformen är inte av saklig utan enbart av språklig karaktär.²² I förarbetena till LTH har regeringen exemplifierat att utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser kan innebära att Sverige får ta emot stora strömmar av flyende från ett krig utanför Sveriges gränser som Sverige inte tar del i, vilket innebär kraftiga påkänningar och störningar för det svenska samhället.²³ FHS anser att hjälp till civilbefolkning är en aspekt som kan aktualiseras under sådana förhållanden.

7.2.2 Konsekvenser för kommunerna och regionerna

FHS bedömer att FHS kan bidra med att tillhandahålla grund- och vidareutbildning avseende civilt försvar för de personalresurser som utredningen förordar (s. 468 f.) ska rekryteras och kompetensutvecklas i kommuner och regioner. FHS kan även bistå med övningsverksamhet i detta hänseende. Utökade behov hos kommuner och regioner av utbildnings- och övningsverksamhet vid FHS kan dock aktualisera aspekter om att långsiktigt säkerställa fler särskilda kompetenser vid FHS för att kunna möta dessa behov. FHS anser att det inom ramen för Campus totalförsvaret går att sprida utbildning för, och facilitera möten mellan, totalförsvarsaktörer på lokal och regional nivå i hela landet. Inom Campus totalförsvaret är grundtanken att lärosäten ska nå regional och kommunal nivå genom att samverka med relevanta totalförsvarsaktörer baserat på geografisk närhet till lärosätet.

²¹ Se huvudsakligen prop. 1992/93:76 s. 39 f. och 92 f. samt SOU 2023:75 s. 86 och 332.

²² Prop. 2009/10:80 s. 298.

²³ Prop. 1992/93:76 s. 47.

Beslut

Beslut i detta ärende har fattats av Försvarshögskolans rektor Robert Egnell, efter slutföredragning av analytiker Rickard Blomstrand. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Jenny Deschamps-Berger och biträdande avdelningschef Love de Besche deltagit.

Robert Egnell
Rektor

Rickard Blomstrand
Analytiker

[Handlingen undertecknas elektroniskt.]

Sändlista externt:

Försvarsdepartementet

Sändlista internt:

Centrum för totalförsvar och samhällets säkerhet
Försvarshögskolans studentkårer
Institutionen för försvarssystem
Institutionen för krigsvetenskap
Institutionen för ledarskap och ledning
Institutionen för militärhistoria
Institutionen för operativ juridik och folkrätt
Programledning Högre officersprogrammet
Programledning Officersprogrammet
Statsvetenskapliga institutionen
Verksamhetsstödet

Elektroniska underskrifter

Det här dokumentet har skrivits under elektroniskt av en eller flera personer

Alla elektroniska underskrifter listas i signaturpanelen. De tio första underskrifterna listas även på den här sidan.

Detta dokument med sina elektroniska underskrifter gäller som självständig handling och uppfyller krav på avancerade elektroniska underskrifter enligt eIDAS.

Varje underskrift kan valideras med en PDF-läsare med stöd för signaturvalidering eller med SignPorts valideringstjänst. Andra valideringstjänster kan användas förutsatt att dessa uppfyller de tekniska kraven enligt internationella standarder.

Om dokumentet skrivs ut på papper, eller om dokumentet 'skrivs ut' till ett nytt PDF-dokument, följer de elektroniska underskrifterna inte med. Endast det elektroniskt underskrivna originaldokumentet går att validera.

** Värden markerade med en asterisk har validerats mot beviset från den legitimeringstjänst som användes för underskriften.*